

SERMAYE ŞİRKETLERİNDE İFLAS ERTELEMESİ ve İFLAS ERTELEMESİNİN ALACAKLILAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Osman ÖZDEMİR^(*)

1 - GİRİŞ

İcra ve İflas Kanununa 2003 yılında eklenen "İflasın Ertelemesi" kavramı, son dönemlerde uygulamada sıklıkla karşılaşıyor olmasına rağmen vergi mevzuatı açısından henüz nasıl yorumlanması gerektiği hususunda uygulama birliğine kavuşturulamamıştır.

Makalemizde iflas erteleme kararının, hakkın da iflas erteleme kararı verilen bir sermaye şirketinden teminatlı ya da teminatsız bir alacağı bulunanlar üzerindeki etkilerini vergisel boyutuyla ele almayı amaçlamaktayız. Bu çerçevede öncelikle Türk Ticaret Kanunu ve İcra ve İflas Kanununda düzenlenmiş olan "İflas Erteleme Müessesesi" ve Vergi Usul Kanunda düzenlenmiş bulunan "Alacaklarda Amortisman" uygulamasının üzerine açıklamalara değinilecek, makalemizin değerlendirme ve sonuç bölümünde de iflas erteleme müessesesinin teminatlı ya da teminatsız alacaklara etkisi değerlendirilmeye çalışılacaktır.

2- İFLAS ERTELEMESİ

6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu madde 324'te; "Şirketin aktifleri şirket alacaklarının alacaklarını karşılamaya yetmediği takdirde idare meclisi bu durumu derhal mahkemeye bildirmeye mecburdur. Mahkeme bu takdirde şirketin iflasına hükmeder. Şu kadar ki; şirket durumunun ıslahı mümkün görülüyorsa idare meclisi veya bir alacaklının talebi üzerine mahkeme iflas kararını tehir edebilir. Bu halde mahkeme, envanter tanzimi veya bir yediemin tayini gibi şirket mallarının muhafazası için lüzumlu tedbirleri alır." hükmü yer almaktadır.

2003 yılında 4949 sayılı kanunla yapılan düzenleme ile İcra ve İflas Kanununa dâhil olmuş 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu madde 179'da; "Sermaye şirketleri ile kooperatiflerin borçlarının aktifinden fazla olduğu idare ve temsil ile vazifelendirilmiş kimseler veya şirket ya da kooperatif tasfiye halinde ise tasfiye memurları veya bir alacaklı tarafından beyan ve mahkemece tespit edilirse, önceden takibe hacet kalmaksızın bunların iflasına karar verilir..." hükmü ile kanun koyucu

^(*) Vergi Denetmen Yardımcısı

sermaye şirketleri ile kooperatiflerin iflası ile ilgili özel bir düzenleme getirmiş, yine aynı madde- nin devamında yer alan “*Şu kadar ki, idare ve temsil ile vazifelendirilmiş kimseler ya da alacak- lılardan biri, şirket veya kooperatifin mali duru- munun iyileştirilmesinin mümkün olduğuna dair bir iyileştirme projesini mahkemeye sunarak ifla- sın ertelenmesini isteyebilir. Mahkeme projeyi ciddi ve inandırıcı bulursa, iflasın ertelenmesine karar verir. İyileştirme projesinin ciddi ve inandı- rıcı olduğunu gösteren bilgi ve belgelerin de mahkemeye sunulması zorunludur.*” hükmü ile iflas erteleme müessesesi ortaya konmuştur.

Kanun koyucunun gerek İcra ve İflas Kanunu, gerekse Türk Ticaret Kanunu hükümleri ile iflas erteleme müessesesiyle amacı sermaye şirketle- rinin borçlarını tutarlı bir iyileştirme projesi kap- samında hayatiyetini devam ettirerek ödemesini sağlamayı, sermaye şirketlerinin istihdam kabili- yetlerinin devamını ve ticari hayatın işleyişinde karşılaşılabilecek sorunları en aza indirmeyi amaçlamaktadır. Ancak bununla birlikte İcra ve İflas Kanunu 179/B maddesinde yer alan; “*Ertele- me kararı üzerine borçlu aleyhine 6183 sayılı Kanuna göre yapılan takipler de dahil olmak üzere hiçbir takip yapılamaz ve evvelce başlamış takipler durur; bir takip muamelesi ile kesilebilen zamanaşımı ve hak düşüren müddetler işle- mez...*” hükmü yer almakta, bu hükümle hakkın- da iflas erteleme kararı verilmiş olan sermaye şir- ketinden alacağı olan alacaklıların takip yapma im- kanları ortadan kaldırılmış, iflas erteleme kararıyla önce başlattıkları takiplerin ise durması sağlanmıştır.

Bununla birlikte aynı maddenin ikinci fıkrası- nın taşıdığı, taşınmaz veya ticari işletme rehni ile temin edilmiş alacaklarla ilgili olarak iflas

erteleme sırasında takip başlatılabileceği, baş- lanmış takiplere devam edilebileceği; ancak bu takiplerle ilgili muhafaza tedbirleri alınamayaca- ğı ve rehinin paraya çevrilemeyeceği belirtilmek- tedir. Her ne kadar taşınır, taşınmaz ya da ticari işletme rehni ile temin edilmiş alacaklarla ilgili olarak iflas erteleme sırasında takip başlatılabi- liyorsa veya başlanmış takiplere devam edilebili- niyorsa da bu rehinlerin paraya çevrilmesi sure- tiyle alacaklıların alacaklarına kavuşma imkanla- rı ortadan kaldırılmış olması bu takip işleminin anlamını yitirmesine neden olmaktadır.

Türk Ticaret Kanunu ve İcra ve İflas Kanunun- da yukarıdaki şekilde düzenlenmiş olan iflas erte- leme müessesesinin çalışabilmesi için şirket yönetim kurulu ya da şirket alacaklılarının en az birinin talebi gereklidir, iflas ertelenmesi kararı mahkeme tarafından re’sen verilebilecek bir ka- rar değildir. Mahkemece iflas erteleme kararı verilebilmesi için ise birtakım şartların bir arada gerçekleşmesi gereklidir. Kısaca iflas erteleme kararının mahkemece verilebilmesi için arana- cak şartlar ise şunlardır;

3- İFLAS ERTELEMESİNİN ŞARTLARI¹

1.Borca Batıklık Bildirimi; İflas erteleme kararı verilebilmesi için ilk koşul iflas erteleme konusuna olacak şirketin borca batık olmasıdır. Bu da şirket idare meclisinin tanzim edeceği bir ara bilanço ile ortaya konur. Türk Ticaret Kanununun 324. maddesinde kanun koyucu borca batık du- rumda olan yani şirket aktiflerinin şirket alacaklı- larının alacaklarını karşılamaya yetmediği du- rumda şirket yönetim kurulu için borca batıklık bildiriminin mahkemeye bildirilmesini zorunlu kılmıştır.

¹ ARSLAN, Murat; “E-Yaklaşım”, Kasım 2009, Sayı:203.

2. İflas Erteleмесinin Talep Edilmiş Olması;

Gerek İcra ve İflas Kanununun 179. maddesinde gerekse Türk Ticaret Kanununun 324. maddesinde mahkemece iflas ertelemesi kararı verilebilmesi için idare ve temsil ile vazifelendirilmiş kimseler ya da alacaklılardan birinin, şirketin mali durumunun iyileştirilmesinin mümkün olduğuna dair bir iyileştirme projesi ile mahkemeden iflas erteleme talebinde bulunmalıdır. Bu hükümlerden de açıkça anlaşılacağı üzere mahkeme re'sen bir iflas erteleme kararı veremeyecektir.

3. Borca Batıklık Bilançosunun

Mahkemeye Tevdii; Türk Ticaret Kanunu 324. maddede yer alan hüküm çerçevesinde şirketin aciz halinde bulunduğu emarelerin olması halinde yönetim kurulu tarafından şirket aktifinde kayıtlı iktisadi kıymetlerin satış fiyatları esas alınarak bir ara bilanço düzenlenmesi hususu hükme bağlanmıştır. Şirketin borca batık olup olmadığı hususunun tespiti mahkeme tarafından bu bilanço yardımı ile tespit edilecektir.

4. Masrafların Peşin Olarak Ödenmesi:

Mahkeme tarafından iflas erteleme kararının verilmesi kesin olmadığından İcra ve İflas kanunu madde 160'a göre mahkeme tarafından verilebilecek muhtemel bir iflas kararına karşı ilk alacaklılar toplantısına kadar olabilecek masraflara karşı mahkeme veznesine depo edilmelidir.

Yukarıda sayılan şartların varlığı halinde şirket yönetim kurulu veya alacaklılardan birinin talebi ile mahkeme iflas ertelemesine karar verebilir. İflasın ertelenmesine karar veren mahkeme, şirketin malvarlığının korunması için gerekli her türlü tedbiri iyileştirme projesini de göz önünde tutarak alır. Mahkeme erteleme kararı ile birlikte kayyum atanmasına karar verir. Mahkeme, yöne-

tim organının yetkilerini tümüyle elinden alıp kayyuma verebileceği gibi yönetim organının karar ve işlemlerinin geçerliliğini kayyumun onayına bağlı kılmakla da yetinebilir, **iflas ertelemesi süresi azami bir yıldır; ancak bu süre kayyumun verdiği raporlar dikkate alınarak mahkemece uygun görülecek süreler ile uzatılabilir; ancak uzatma süreleri toplamı dört yılı geçemez.** İflas ertelemesi süresince borçlu şirket aleyhine 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulüne İlişkin Kanuna göre yapılan takipler de dahil olmak üzere hiçbir takip yapılamaz ve evvelce başlamış takipler durur; bir takip muamelesi ile kesilebilen zamanaşımı ve hak düşüren müddetler işlemez.

4- ALACAKLARDA AMORTİSMAN**4.1- Değersiz Alacaklar:**

213 sayılı Vergi Usul Kanunu madde 322'de Değersiz Alacaklar "Kaza'î bir hükme veya kanat verici bir vesikaya göre tahsiline artık imkan kalmayan alacaklar değersiz alacaktır" şeklinde tanımlanmıştır.

Yine aynı maddede "Değersiz alacaklar bu mahiyete girdikleri tarihte tasarruf değerlerini kaybederler ve mukayyet kıymetleriyle zarara geçirilerek yok edilirler. İşletme hesabına göre defter tutan mükelleflerin bu madde hükmüne giren değersiz alacakları gider kaydedilmek suretiyle yok edilirler" hükmü ile değersiz hale gelen alacakların nasıl giderleştirileceğine açıklık getirilmiştir.

Burada bir alacağın değersiz alacak sayılabilmesi için; söz konusu alacağın işletme ve işletme tarafında yürütülen faaliyet ile ilgili bir alacak olması gerektiği, alacağın bilanço ya da işletme hesabı esasına göre defter tutan yani gerçek usulde vergilendirilen bir işletmeye ait olması gerektiği, ilgili alacağın işletmenin hesaplarına kayıt edilmiş olması gerektiği unutulmamalıdır.

4.2- Şüpheli Alacaklar:

Vergi Usul Kanunu madde 323'de şüpheli alacaklarticari ve zirai kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi ile ilgili olmak şartıyla; dava ve icra safhasında bulunan veya yapılan protestoya veya yazı ile bir defadan fazla istenilmesine rağmen borçlu tarafından ödenmeyen veya dava ve icra takibine değmeyecek kadar küçük olan alacakların şüpheli alacak sayılabileceği belirtilmektedir.

Dava ve icra safhasında bulunan, yapılan protestoya veya yazı ile bir defadan fazla istenilmesine rağmen borçlu tarafından ödenmeyen dava ve icra takibine değmeyecek kadar küçük olan ve tahsili şüpheli görünen alacaklar için değerlendirme günün tasarruf değerine göre pasifte bir karşılık ayrılması imkânı getirilmiştir. Burada dikkat edilmesi gereken bir husus da teminatlı alacaklarda ayrılabilen bu karşılığın teminattan kalan kısımdan fazla olamayacağıdır. Haciz suretiyle teminata bağlanan alacaklarda değerlendirme günü itibarıyla teminat tutarı belirlenir. Teminatın karşılamadığı kısım olursa bu kısım için karşılık ayrılacağı tabidir.

5- ERTELEME KARARININ ALACAKLILAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Gerek İcra ve İflas Kanunu ile gerekse Türk Ticaret Kanunu hükümleri çerçevesinde yukarıda değindiğimiz iflas erteleme müessesesi ile kanun koyucu sermaye şirketlerinin borçlarını tutarlı bir iyileştirme projesi kapsamında hayatiyetini devam ettirerek ödemesini sağlamayı, sermaye şirketlerinin istihdam kabiliyetlerinin devamını ve ticari hayatın işleyişinde karşılaşılabilecek sorunları en aza indirmeyi amaçlamaktadır. Ancak İcra ve İflas Kanunu 179/B maddesine göre iflas erteleme kararı üzerine borçlu aleyhine 6183 sayılı Kanuna göre yapılan takipler de dahil olmak üzere hiçbir takip yapılamayacağı ve evvelce başlamış olan takiplerin duracağı hüküm

altına alınmaktadır. Bu hüküm ile iflas erteleme kararı verilmiş olan sermaye şirketinden alacağı olanların alacaklarını tahsil imkanları ortadan kalkmamakla beraber alacaklıların alacaklarını takibe konu edememeleri, alacaklıların iflas erteleme mühletince (bir ila dört yıl) mağduriyetine neden olabilmektedir.

Bu kapsamda iflas erteleme kararı verilmiş bir sermaye şirketinden alacağı olanların, takibe konu edemedikleri haciz ve tahsil imkanları kalmayan teminatsız alacaklarını ya da takip işlemine devam edemedikleri; ancak satış işlemini gerçekleştiremedikleri teminatlı alacaklarını Vergi Usul Kanunu çerçevesinde karşılık ayırmak suretiyle giderleştirip, giderleştiremeyecekleri hususu tereddütlere neden olmaktadır. Yukarıda değinildiği üzere bir alacağın şüpheli alacak sayılarak aktifte bir karşılık ayırmak suretiyle giderleştirilebilmesi için; ticari ve zirai kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi ile ilgili olmak şartıyla karşılığa konu olan alacağın dava ve icra safhasında olması, yapılan protestoya veya yazı ile bir defadan fazla istenilmesine rağmen borçlu tarafından ödenmemiş olması ya da dava ve icra takibine değmeyecek kadar küçük bir alacak olması gerekmektedir.

5.1- Teminatsız Alacaklarda Durum:

Hakkında iflas erteleme kararı verilmiş bir sermaye şirketinden ticari veya zirai kazancın elde edilmesi ile ilgili alacağı olan kişi veya kurumların İcra ve İflas Kanununun 179/b maddesi nedeniyle takibe alamadıkları ya da takip işlemi başlatamadıkları alacakları ile ilgili olarak şüpheli alacak karşılığı ayırıp ayıramayacaklarına değinecek olursak; ***mahkemeye verilecek bir iflas erteleme kararı bu yönde talepte bulunmuş olsun ya da olmasın tüm alacaklılar için hüküm doğurduğundan hakkında iflas erteleme kararı verilen şirketten alacağı olanların takip suretiyle alacaklarına kavuşma imkanları erteleme süresince yoktur, bu durumda Vergi Usul***

***Kanunu 323. maddede yer alan şüpheli ticari alacak karşılığı ayırmaya ilişkin şartlardan olan alacağın da-
va veya icra safhasında olması şartı alacaklının uhde-
sinde olmayan bir nedenle gerçekleşmemektedir.***

Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından verilen bir özelgede; "...İflasın ertelenmesi kararı verilmesi ile iflasa ilişkin şartların varlığının tamamen ortadan kalktığından söz edilemeyeceği gibi İ.İ.K. uyarınca borçlunun takibi engellendiğinden şüpheli alacak karşılığı ayrılması mümkün bulunmaktadır." şeklinde görüş verilmiştir. Başka bir özelgede² ise; "...Vergi Usul Kanununun düzenlemedeki amacı alacağın şüpheli hale geldiğinin ispatı olduğuna göre; alacaklının yasal haklarını sınırlayarak alacağının temini için başvuracağı icra takibini engelleyen İcra ve İflas Kanununun 179/b maddesi de şartın yerine getirildiğinin ispatı bakımından yeterlidir." şeklinde görüş bildirmiştir.

Yukarıdaki özelden farklı olarak başka bir özelgede³ ise; "Borçlu tarafından tebellüğ edilemeyen bir ödeme emrine istinaden, alacağın icra safhasında olduğunu kabul etmek mümkün değildir." gerekçesiyle "...İflas erteleme kararı sonucunda şüpheli alacak karşılığı ayrılması da mümkün bulunmamaktadır." şeklinde görüş vererek olaya farklı bir boyut kazandırmıştır. Her ne kadar idare birbiriyle çelişen görüşler bildirmiş olsa da alacağı herhangi bir teminata bağlı olmayan alacaklının takip işlemine başlamasının kanun hükmü ile engellenmesi halinde iflas ertelemesine ilişkin kararın, vadesi geçmiş bir alacağa ilişkin ayrılacak karşılık için yeterli olduğu kanaatindeyiz.

5.2-Teminatlı Alacaklarda Durum:

Hakkında iflas erteleme kararı verilmiş bir şirketten taşınır, taşınmaz veya ticari işletme rehni suretiyle teminata bağlanmış alacaklar için şüpheli ticari alacak karşılığı ayrılması durumu daha da karmaşık bir durum arz etmektedir. Şöyle ki; İİK hükümlerine göre hakkında iflas erteleme kararı verilmiş bir şirketten teminata bağlanmış alacağı olan alacaklılar takip işlemine başlayabilmekte, erteleme kararından evvel başlanmış takiplerine devam edebilmektedirler. Ancak bu takiplerine konu rehinli malların satışını gerçekleştirememektedirler. Yani erteleme süresince alacaklarına kavuşma imkanları ortadan kalmaktadır.

V.U.K. 323. maddede ise şüpheli alacak karşılığına konu alacağın teminata bağlı olması halinde karşılığın teminatı aşan kısmına ayrılabilceği belirtilmiştir. Bu durumda alacağı teminata bağlanmış olan; ancak teminatı paraya çevirmek suretiyle alacağına kavuşamayan alacaklının şüpheli alacak ayırabilmesine ilişkin durumu nasıl olacaktır? Bu durumda her ne kadar alacaklı rehni paraya çevirmek suretiyle alacağına kavuşma imkanı olmasa da alacaklı için bu durum iflas erteleme süresince geçerli bir durum olacak, erteleme süresinin sonunda ya da iflas erteleme süresinin başarısız olacağı düşüncesiyle, mahkemece söz konusu şirketin iflasına karar verilmesi halinde ise erteleme süresinin sonunu beklemeye gerek kalmadan alacaklının rehni paraya çevirmek suretiyle alacağına kavuşma imkanı olacaktır. Ayrıca alacaklının alacağının rehinle temin edilemeyen kısmı için ya da erteleme süre-

² Gelir İdaresi Başkanlığı, Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlığı, Mükellef Hizmetleri Grup Müdürlüğü B.07.1.GİB.4.99.16.01/01-Muk-57 23.07.2009/25281 Sayılı Özelge.

³ Gelir İdaresi Başkanlığı, İzmir Vergi Dairesi Başkanlığı, Usul Grup Müdürlüğü, 02.05.2006 Tarih ve B.07.GİB.4.35.18.02 /1741-208 Sayılı Özelge.

si içerisinde vade farklarından dolayı alacak tutarının teminatını aşması halinde teminatı aşan kısım için karşılık ayırmasının önünde vergi mevzuatı yönünden bir engel bulunmamaktadır. ***Yani alacağı teminat altına alınmış bir alacaklının teminatını paraya çevirememesi alacağını teminatsız bırakmamakta yalnızca erteleme süresince geciktirilmektedir alacağının teminatı aşan kısmıyla ilgili olarak ayıracağı karşılıkla ilgili olarak bir engel olmadığı kanaatindeyiz.***

6- DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

Makalemizin önceki bölümlerinde Türk Ticaret Kanununda ve İcra ve İflas Kanununda iflas ertelemesine ilişkin düzenlemelere, Vergi Usul Kanununda yer alan alacaklarda amortisman ve hakkında iflas erteleme kararı verilmiş olan şirketlerden alacağı olanların bu alacaklarına ilişkin V.U.K. kapsamında şüpheli alacak karşılığı ayırmalarına ilişkin görüşlere ve konuya ilişkin Gelir İdaresinin görüşlerine yer verilmiştir.

TTK'da ve İİK'da şirket mevcutlarının şirket alacaklılarının alacaklarını karşılamaya yetmemesi halinde şirket idare meclisini şirketin iflasını istemekle yükümlü kılmış idare meclisi ya da şirket alacaklılarından en az birinin talebi ile şirketin mali yapısının düzelmesine dönük ümidin var olması halinde iflasın ertelenebileceği düzenlenmiş erteleme süresince amme alacakları dahil hiçbir alacağa ilişkin takip yapılamayacağı hüküm altına alınmıştır.

Ayrıca hakkında iflas ertelemesi kararı verilmiş bir sermaye şirketinden herhangi bir şekilde teminata bağlanmamış, ticari ve zira-i bir faaliyetin idame ettirilmesi ile ilgili alacağı olanların Vergi Usul Kanunu çerçevesinde şüpheli alacak karşılığı ayırmaları konusunda tereddütler olmakla beraber şahsi kanaatimize göre ve idarenin bu yöndeki özelgeleri ile verdiği görüş-

ler ışığında alacaklının yasal haklarının sınırlandırılarak alacağının temini için başvuracağı icra takibini engelleyen İcra ve İflas Kanununun 179/b maddesinin, alacağın şüpheli hale geldiğine ilişkin şartın yerine getirildiğinin ispatı bakımından yeterli olduğu kanaatindeyiz. Ancak idarenin bu konuda vermiş olduğu farklı görüşler göz önünde bulundurulacak olursa işlem yapmadan evvel mükelleflerce idareden konu ile ilgili özelge talep edilerek bu özelgeye göre işlem yapmalarının, ileride muhtemel bir ceza ile karşılaşmalarının önüne geçeceğinden, idareden alacakları görüş üzerine hareket etmelerinin faydalı olacağı kanaatindeyiz. Alacağı taşınır, taşınmaz veya ticari işletme rehni ile teminat altına alınmış alacaklarda ise erteleme kararının takip işlemlerini durdurulmaması; ancak rehni paraya çevrilmesine engel olması, alacağın rehinle temin edilmiş olduğu gerçeğini değiştirmemesi nedeniyle alacağın rehinle temin edilmiş kısmına karşılık ayrılamayacağı kanaatindeyiz.

KAYNAKÇA

- 1.6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu.
- 2.2004 Sayılı İcra ve İflas Kanunu.
- 3.213 Sayılı Vergi Usul Kanunu.
- 4.ARSLAN, Murat; "E-Yaklaşım", Kasım 2009, Sayı:203.
- 5.Gelir İdaresi Başkanlığı, Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlığı, Mükellef Hizmetleri Grup Müdürlüğü B.07.1.GİB.4.99.16.01/01-Muk-57 23.07.2009/25281 Sayılı Özelge.
- 6.Gelir İdaresi Başkanlığı, İzmir Vergi Dairesi Başkanlığı, Usul Grup Müdürlüğü, 02.05.2006 Tarih ve B.07.GİB.4.35.18.02 /1741-208 Sayılı Özelge.